

Jocs

per a l'educació ambiental

Jugar forma part de la naturalesa humana, i té un paper fonamental en l'aprenentatge. Utilitzar les dinàmiques lúdiques en l'educació ambiental no és altra cosa que aprofitar-nos intencionadament d'un recurs proper a tothom, però que l'educació més convencional havia negligit. Què pot haver-hi millor que aprendre i divertir-se alhora?

Us presentem...

Lectures bàsiques

Per començar

Lectures d'aprofundiment

Per qui vulgui saber-ne més

Llibres per a infants i joves

Fins als 16 anys

Materials didàctics

Per a tothom

Jocs i material multimèdia

Daus, fitxes i peces

Activitats i visites

Amb indicació dels nivells educatius

Webs

Guia per a navegants

Altres adreces d'interès

☞ ...Lectures bàsiques

Cornell, J.B. *Vivir la naturaleza con los niños*. Barcelona: Ediciones 29. 1982. 136 p.

Guia per fer sentir la natura als més petits.

Franquesa, T., et al. *Hàbitat: guia d'activitats per a l'educació ambiental*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació, 1999. 360 p.

Opcions: informació per al consum. 2002, núm. 5. Barcelona: Centre de Recerca i Informació en Consum, 2002-.

Inclou articles sobre les joguines i els seus fabricants.

Vaquette, P. *Juegos para descubrir la naturaleza*. Barcelona: Martínez Roca, c1996. 202 p.

En destaquem la primera part, que exposa uns principis per a l'educació ambiental en el medi natural.

☞ ...Lectures d'aprofundiment

Guia per al consum responsable de joguines. CRIC; Xarxa de Consum Solidari (eds.). Barcelona: Icaria, 1998. 120 p. Des de la vessant del comerç just, presenta informació sobre el joc i els infants i la producció de joguines. Inclou també informació sobre els residus i normativa vigent.

Guillemard, G., et al. *Las cuatro esquinas de los juegos*.

Lérida: Agonos, 180 p.

Lectura teòrico-pràctica que presenta pautes per dur a terme jocs. L'exposició es basa en experiències reals.

Saegesser, F. *Los juegos de simulación en la escuela:*

manual para la construcción de juegos y ejercicios de simulación en la escuela. Madrid: Visor, 1991. 125 p.

Com construir i utilitzar jocs de simulació.

Seifert, M.; Steiner, R.; Tschapka, J. *La torre de Babel: propuestas y métodos de educación ambiental a través de Europa*. Valladolid: GEA, 2000. 190 p.

Recull d'idees i suggeriments metodològics basat en el treball i convivència d'educadors procedents de cinc països europeus. Incideix especialment en la diversitat cultural.

Taylor, J. *Guía de simulación y de juegos para la educación ambiental*. Madrid: Los Libros de la Catarata, 1993. 92 p.

Fonaments teòrics i pràctics dels jocs de simulació aplicats a l'educació ambiental.

☞ ...Llibres per a infants i joves

AAVV. *La selva: libro y puzzle 170 piezas*. Madrid: SM, 1999. 16 p.

A partir de 9 anys.

Col·lecció *Biblioteca interactiva món meravellós* de l'editorial Cruïlla.

A partir de 6 anys.

Col·lecció *Experimento amb...* de l'editorial Cruïlla.

A partir de 9 anys.

Col·lecció *Manualitats divertides* de Parramón Ediciones.

A partir de 4 anys.

Col·lecció *Observo* de l'editorial Cruïlla.

A partir de 5 anys.

Guidoux, V. *Mi mundo: las 4 estaciones*. Madrid: SM Saber, 1999.

A partir de 5-6 anys.

☞ ...Materials didàctics

Bantulà, J.; Mora, J. M. *Juegos multiculturales: 225 juegos tradicionales para un mundo global*. Barcelona: Paidotribo, 2002. 333 p.

Compendi agrupat en funció del país d'origen del joc. Té el mèrit d'haver recopilat 225 jocs d'arreu del món.

Barjuan, J. *Crear amb deixalles: ideas perquè et diverteixis reciclant*. Barcelona: Proa, Columna, 1996. 125 p.

Manual molt ben pautat i il·lustrat. En destaquem la qualitat del disseny dels objectes resultants.

Bulbena, A. *Joguines = jouets = juguetes = toys*. Vic: Eumo ; Andorra: Govern d'Andorra. Secretaria d'Estat de Medi Ambient, 1996. 85 p.

Instruccions per construir joguines a través d'il·lustracions.

Cascón, P.; Martín, C. *La alternativa del juego I: juegos y dinámicas de educación para la paz*. 3a ed. Madrid: Los Libros de la Catarata, 1998. 254 p.

Recopilació exhaustiva de jocs cooperatius que s'han escollit pels procediments i actituds que promouen (resolució de conflictes, consens, cooperació, etc.).

El gran juego de los continentes... y otras actividades de educación para el desarrollo. Valladolid: Scouts de Castilla y León, c1998. 149 p.

Activitats relacionades amb la situació i les desigualtats socio-econòmiques globals (fam, immigració, discriminació, comerç, etc.).

Fernández, A. (comp.). *Tambali: jocs per la solidaritat, la tolerància i la diversitat*. Barcelona: Escola Forca, 1996. 1 vol. [sense paginar].

Jocs per descobrir valors, tractar els prejudicis i la solidaritat, per fomentar en els infants el coneixement de la diversitat, la tolerància, la responsabilitat... i tots els avantatges que això suposa.

Hamilton, L. *Los niños y la naturaleza: juegos y actividades para inculcar en los niños el amor y el respeto por el medio ambiente*. Barcelona: Oniro, 1999. 195 p.

Gran quantitat de jocs i activitats lúdiques aprofitant la mateixa natura (arbres, rius, sorra, neu, fulles, etc.), així com els diferents recursos que ens dona (colors, sons, etc.).

Hancock, J.; Hancock, D. *Jugar i crear joguines*. Barcelona: Parramón, 1996. 95 p.

Instruccions per crear joguines amb l'ajut de consells preventius i pràctics. Al final de l'obra hi ha una sèrie de plantilles per a la seva elaboració.

La alternativa del juego II: juegos y dinámicas de educación para la paz. 4a ed. Madrid: Los Libros de la Catarata, 1999. 277 p. Segona part de 'La alternativa del juego I'.

Lavitnan, S.; Moughty, M. J. de C. *Inventamos juegos y juguetes*. [Buenos Aires]: UNICEF, 1992. 112 p.

El llibre es divideix en tres capítols, dos dels quals presenten jocs amb materials molt quotidians; l'altre ensenya com crear joguines.

Martínez, A. *No lo tires, ¡JUEGA!: juguetes con materiales usados*. Barcelona: Didaco, 1998. 123 p.

A la introducció l'autor incideix en la necessitat de substituir la mentalitat d'usar i llençar per la mentalitat de qualitat i d'un desenvolupament social i ecològic sostenible.

Piñango, C.; Martín, S. *Construcción de juguetes con material de desecho*. 3a ed. Madrid: Comunidad de Madrid, Popular, 1999. 238 p.

Tracta de manera molt entenedora els residus i el reciclatge i els valors relacionats amb els jocs i les joguines. Inclou també tècniques bàsiques de construcció.

Promotora de Acción Infantil. *Alipasnia*. [Zaragoza]: Ayuntamiento de Zaragoza. Servicio de Medio Ambiente, 1998. 1 vol. [paginació múltiple].

Narra l'aventura duta a terme per diferents escoles amb el fil conductor d'un animal imaginari. Recull 96 jocs molt divertits d'expressió corporal, d'expressió gràfica-plàstica, de percepció i d'agilitat i flexibilitat del pensament. Inclou l'avaluació de les mestres participants.

Sher, B. *Juegos estupendos con juguetes improvisados*.

Janet Young (il.). Barcelona: Matínez Roca, 1996. 320 p.

Més de set-cents jocs on s'utilitzen objectes que normalment acaben a la brossa. Ajuden a desenvolupar la psicomotricitat.

☞ ...Jocs i material multimèdia

Bioviva. Sant Quirze del Vallés: Educa; [Montpellier]:

Bioviva, [2000-?]. 1 joc de taula.

A partir de 8 anys. De 2 a 6 jugadors. Partint de preguntes i anècdotes curioses, l'objectiu del joc és aconseguir "biopuntos", un conjunt de bones pràctiques ambientals a la vida quotidiana.

Ecodòmino: l'atrapadeixalles. Barcelona: Castellnou, 1996. 1 joc de taula.

A partir de 5 anys. De 2 a 8 jugadors. Joc sobre el tipus de deixalles i la recollida selectiva.

Elektron. *Carrusel solar* [Objecte]. [2002-?]. 1 kit solar educatiu.

A partir de 12 anys. És un kit de muntatge que inclou una cèl·lula fotovoltaica amb motor. Elektron també distribueix altres objectes com catamarans, cotxes, bicicletes o helicòpters, així com *mecanos*.

El juego del café justo. [Barcelona?]: Intermón-Oxfam, [199-?]. 1 joc de taula.

A partir de 5 anys. Fins a 6 jugadors. Simula el cultiu del cafè als països del Sud i la seva exportació al Nord, amb tota la problemàtica associada: plagues, impostos, etc.

Estimada Terra: coneguem, respectem i estimem la Terra. [Barcelona]: Món-3; Diset, [2000-?]. 1 trencaclosques.

A partir de 9 anys. Mapa de Peters del planeta, que reproduïx la superfície dels continents a escala real.

Faidutti, B. *Terra*. Saratoga: Days of Wonder, 2003. 1 joc de taula.

A partir de 8 anys. De 3 a 6 jugadors. Joc oficial del Fòrum de les Cultures Barcelona 2004. Es tracta de resoldre col·lectivament les diverses crisis que es presenten per tal de mantenir la pau i les condicions d'un desenvolupament sostenible.

Hídricus. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, 1998. 1 joc de taula.
Indicat per a 8-13 anys. De 2 a 4 jugadors. Permet adquirir, contrastar i ampliar els coneixements sobre l'aigua. El tauler representa el cicle de l'aigua.

Hita, C. de. **Atmosferas: un juego para la sensibilización y percepción del paisaje sonoro.** Segovia: CENEAM, 1993. 1 carpeta.
Per a totes les edats. Material per desenvolupar la percepció global del medi a través de l'oïda.

Josa, J., et al. **El Joc de l'aigua.** 3a ed. Barcelona: la Diputació, 1991. 1 joc de taula.
A partir de 12 anys. Simulació sobre la gestió de l'aigua d'un riu. Dissenyat per treballar amb tot un grup. Permet valorar la importància de l'aigua i construir criteris per al seu ús.

Kinder aus aller Welt = children around the world. Olbernhau: Beleduc Lernspielwaren, c2003. 1 trencaclosques.
A partir de 3 anys. Representació de la diversitat biològica i cultural arreu del món.

Les papallones de Collserola, pas a pas: una guia interactiva per al coneixement i estudi. Barcelona: Consorci del Parc de Collserola, 2001. 1 cd-rom.
A partir de 5 anys. Joc individual. Itinerari de detecció de papallones simulant un mètode estàndard utilitzat internacionalment. Està basat en dades reals obtingudes en el Parc de Collserola.

Llobet, A. **Eco joc: juga net!** Barcelona: Castellnou, 1996. 1 joc de taula.
A partir de 12 anys. De 2 a 6 jugadors. Els jugadors representen gestors que han de sanejar la seva empresa i minimitzar l'impacte ambiental.

Mirem el món: reconeguem, valorem i respectem la diversitat. [Barcelona]: Món-3, Diset, [2002-?].
A partir de 5 anys. De 2 a 4 jugadors. Joc de les parelles que permet tractar la diversitat humana: l'alimentació, la vivenda, la indumentària, els trets físics, etc.

Pueblos de la Tierra. Sant Quirze del Vallés: Educa;
[Montpellier]: Bioviva, c2000. 1 joc de taula.
A partir de 9 anys. De 2 a 5 jugadors. Proposa un viatge en el temps i l'espai a la recerca del coneixement.

Qui fa la millor compra. Barcelona: l'Ajuntament, 1992. 1 joc de taula.
A partir de 8 anys. De 4 a 6 jugadors. El tauler simula un mercat. A través de les normes del joc es donen recomanacions i bones pràctiques per fer les compres.

Reciclator [cd-rom]. [Bilbao]: Diputación Foral de Bizkaia, c2001. 1 cd-rom.
A partir de 6 anys. Joc d'aventures multimèdia d'un nen en el món dels residus.

Viatge pels Colors de la Ciutat [Joc]. [Barcelona?]: Món-3, [199-?]. 1 joc de taula.
A partir de 9 anys. 4 jugadors. Joc de participació i propostes per viure millor a la ciutat. Tracta el consum, el comerç just, la convivència, etc.

☞ ...Activitats i visites

ARTIXOC

Tel.: 93.490.03.92

A/e: artixoc@menta.net

Web: www.geocities.com/artixoc2003

De 6 a 12 anys. Ofereixen la seva 'Vestuariteca' (vestuari teatral reciclat), vestits per nens fets amb material reciclat i de rebuig.

CREU ROJA JUVENTUT

Tel.: 93.300.65.65 Fax: 93.485.25.12

A/e: crj@creuroja.org

Web: www.creuroja.org

Per a tots els públics (nanos, gent gran, centres cívics, etc.). Cadascuna de les oficines locals té les seves pròpies activitats: ludoteques, jocs, presentació en fires, etc.

GARGOT DE JOC

Tel.: 93.812.40.89 / 619.76.07.81

A/e: guixotd8@teleline.es

Web: http://www.guixotde8.com

Per a tots els públics. Muntatge interactiu de jocs enginyosos, originals, entretinguts i curiosos, construïts amb ferralla i material de rebuig.

LUDOMÓN

Tel.: 973.292.012

A/e: ridolet@terra.es

Web: www.terra.org/servicios/ludomon

Infantil i primària. Ludoteca mòbil d'ecologia i cooperació per a diades, sessions i dinàmiques lúdiques de grup.

LUDETEQUES DELS PARCS I JARDINS DE BARCELONA

Tel.: 93.428.39.34

A/e: ppiquer@mail.bcn.es

Web: www.bcn.es/parcsijardins

Per a tots els públics. Fomenten el joc en espais públics i els valors ambientals.

MÓN-3

Tel.: 93.402.43.25 Fax: 93.402.90.17

A/e: msirera@eco.ub.es (cal especificar a l'assumpte del correu: *Educació*)

Web: www.ub.es/mon3

A partir de 8 anys. L'oferta inclou: taller de 'Jocs gegants' (presentació de diferents jocs d'arreu del món amb reproduccions a mida gegant), 'Jocs de diversitat' i 'Ludoteca intercultural'.

SETEM

Tel.: 93.441.53.35

A/e: catalunya@setem.org

Web: www.setem.org

A partir de 12 anys. Dins la campanya Roba Neta, dedicada al comerç just, ofereixen una actuació de pallassos de caràcter participatiu.

NOTA:

Nombroses entitats que ofereixen serveis d'educació ambiental inclouen en el seu programa activitats de caràcter lúdic. Un parell d'exemples són **Ecoima** (tel. 93.314.60.18) que té un taller pràctic de joguines noves fetes amb material de rebuig i **Intiam Ruai** (tel. 93.581.39.02) que ofereix tallers de joguines solars.

...Webs

<http://194.30.32.164/elaguaenalava/webdelagua/fra-juego.htm>

Web de la Diputación Foral de Alava. Inclou tres jocs sobre l'aigua.

www.aeet.org/ecosistemas/012/educativa_a2.htm

Joc de simulació-rol "El trasvase del agua", per tractar el *Plan Hidrológico Nacional* a secundària.

www.ecoembes.com

Dins l'apartat d'Ecociudad trobem tres jocs d'habilitat sobre la recollida selectiva. Visualment molt atractius.

www.ema-amb.com

El 'Joc de les deixalles' ajuda a identificar els diferents tipus de residus i el contenidor corresponent.

www.epa.gov/epaoswer/osw/kids/index.htm#games

Diversos jocs sobre la qualitat ambiental. Versió en castellà.

www.gencat.net/mediamb/ea/recursos4.htm

Joc de rol 'El futur de les deixalles'.

www.recicla vidrio.com/entrar.htm

Web d'Ecovidrio on podem trobar diversos jocs: interpretació musical, memòria i recollida de residus.

www.xesca.net/4SABATERS.pdf

Joc de papiroflexia per a nens de 3 a 8 anys sobre les energies renovables. Us aconsellem imprimir-lo en color.

www.xtec.es/recursos/ciencias/ambinet/ambinet/explora.htm

Ambinet és un recurs educatiu sobre la recollida selectiva. Ofereix jocs on-line, documents de referència i propostes d'activitats.

...Altres adreces d'interès

ATZAR. Associació de ludoteques i ludotecàries/aris de Catalunya

Tel. i fax.: 93 317 60 45

A/e: atzar@retemail.es

Té com a objectiu la promoció de les ludoteques. Ofereix, entre d'altres coses, informació sobre jocs, joguines, educació en el lleure, etc. Organitzen unes jornades cada 3 anys.

FUNDACIÓ CATALANA DE L'ESPLAI

Tel.: 93.474.42.51 Fax. 93.474.07.05

A/e.: fundacio@esplai.org

Web: www.esplai.org

Iniciativa sense afany de lucre que té per objectiu impulsar l'educació en el lleure per a infants, joves i adults i dinamitzar la vida associativa com a espai de participació.

FUNDACIÓ PERE TARRÉS

Tel.: 93.430.16.06 Fax. 93.419.62.68

A/e: fundacio@peretarres.org

Web: www.peretarres.org

Organització no lucrativa d'acció social i educativa dedicada a promoure l'educació en el lleure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu.

Recull realitzat per:

Ajuntament de Barcelona

Carrer Nil Fabra, 20 baixos

08012 Barcelona

Tel. 93 237 47 43

Fax. 93 237 08 94

A/e: recursos@mail.bcn.es

Web: www.bcn.es/agenda21/crbs

Horari:

De dilluns a divendres de 9.30 a 14 h – 16.30 a 20 h

Dissabtes d'11 h a 13.30 h

En conveni amb:

Carrer Aragó, 281, 1r 1a

08009 Barcelona

Tel.: 93 488 29 79

Fax: 93 487 32 83

A/e: scea@pangea.org

Web: www.pangea.org/scea